Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An tSraith Shóisearach, 2024

Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála

Na Clasaicí

Comhleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótáil i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Clasaicaí na Sraithe Sóisearaí 2024
Scéim Mharcála

Roinn A	Miotas agus an Saol Laethúil	180 marc

Ceist 1: 30 marc

(a) Críochnaigh an tábla is líon isteach ainm agus ról gach dé/ bandé sna híomhánna thuas. **12 mharc: 1 mharc** ar gach ainm, **2 mharc** ar gach ról.

Íomhá Uimhir	**ainm** (**Gréagach** nó **Rómhánach**)	**Ról** (dia/ bandia an/ na…)
1.	Aitéiné / Minerva	freagra bailí **amháin**, amhail: gaois, cogadh, fíodóireacht.
2.	Háidéas / Plútón	freagra bailí **amháin**, amhail: an domhan thíos, saibhreas, miotal.
3.	Artaimís / Diana	freagra bailí **amháin**, amhail: ainmhithe fiáine, an ghealach, breith linbh.
4.	Apalló	freagra bailí **amháin**, amhail: filíocht, leigheas, an ghrian.

(b) Mínigh conas a bhí tú in ann gach dia/ bandia in Íomhánna 1-4 a aithint.
8 marc: 1 -2 mharc ar gach míniú, bunaithe ar an méid eolais a tugadh.

2 mharc: sainaithnítear 2 shiombail/ghné, nó 1 siombail le forbairt

1 mharc: sainaithnítear 1 siombail/ghné

(c) Sa tábla thíos, scríobh an t-ainm Rómhánach taobh le hainm Gréagach gach dé/ bandé.
10 marc: 2 mharc ar gach ainm.

Ainm Gréagach	**Ainm Rómhánach**
Afraidíté	Véineas
Déiméitéir	Ceiréas
Héafaestas	Bolcán
Poiséadón	Neiptiún
Séas	Iúpatar

Ceist 2: 30 marc

(a) Bunaithe ar thús an tsleachta seo, tabhair breac-chuntas ar Echo. **3 mharc**

3 mharc: 3 phointe/chur síos bhailí bunaithe ar théacs
2 mharc: 2 phointe/chur síos bhailí bunaithe ar théacs
1 mharc: 1 phointe/chur síos bhailí bunaithe ar théacs

(b) Mínigh conas a chuir Héire pionós ar Echo. **2 mharc**

- **2 mharc**; 2 cheann ar bith dóibh seo a leanas:
  - Chuir Héire mallacht ar Echo
  - Bhain Héire buanna/guth Echo de
  - Ní raibh ar chumas Echo ach athrá a dhéanamh ar fhocail daoine eile
  - Tuairim faoin bhfáth a raibh gníomhaíochtaí Héire go dona
- **1 mharc**: 1 cheann ar bith dóibh seo a leanas:
  - Chuir Héire mallacht ar Echo
  - Bhain Héire buanna/guth Echo de
  - Ní raibh ar chumas Echo ach athrá a dhéanamh ar fhocail daoine eile

(c) Cén fáth ar éalaigh Echo go dtí an uaimh **agus** céard a tharla di ansin? **3 mharc**

- **2 mharc** ar 'brónach mar gheall ar dhiúltú Nairciseas ' **+ 1 mharc** ar 'meathann sí go guth amháin'

(d) Is é atá in Íomhá A ná péintéireacht d'Echo, Nairciseas agus Cúipid. An dóigh leat go ndearna an t-ealaíontóir jab maith d'Echo agus Nairciseas a léiriú? Mínigh do fhreagra agus bíodh tagairt agat don íomhá **agus** don sliocht **araon**. **6 mharc**

6 mharc: Pléann sé nó sí léiriú ar Echo **agus** Nairciseas, sonra amháin ó íomhá **agus** ón sliocht.
4 mharc: Pléann sé nó sí léiriú ar Echo **agus/nó** Nairciseas, sonra amháin ó íomhá **agus/nó** ón sliocht.
2 mharc: Pléann sé nó sí léiriú ar Echo **agus/nó** Nairciseas.

(e) Is as baois Nairciseas a thagann an focal 'nairciseíoch', a chiallaíonn duine atá an-mhórálach agus féinghafa. Roghnaigh **dhá** nath eile a thagann ó mhiotais eile agus mínigh a mbrí. **6 mharc**

Nath:

- **1 mharc** ar ainm gach ceann (m.sh. teannán Aichill; claíomh Damocles; bosca Phandóra; neart/iarracht Herculean; Arachnid; Echo; "Ná bí ag eitilt ró-ghar don ghrian")

Míniú:

- **2 mharc:** cur síos mionsonraithe
- **1 mharc:** cur síos bunúsach
- **Ní bhronntar aon mharc** ar fhocail nach dtagann ó mhiotas na Sean-Ghréige nó na Sean-Róimhe.

(f) Míníonn miotas seo Echo agus Nairciseas bunús macalla. Déan achoimre ar mhiotas na Sean-Ghréige/ na Sean-Róimhe **eile** a mhíníonn conas a cruthaíodh rud éigin nó a ainmníodh é. **10 marc**

10 marc: achoimre an-mhaith, tá sonraí ann ar conas a cruthaíodh rud éigin ar dtús / conas a fuair sé a ainm.

7 marc: achoimre maith, d'fhéadfadh sé go mbeadh roinnt sonraí in easnamh

4 mharc: achoimre an-bhunúsach nó mhíchruinn, gan aon sonraí

2 mharc: tugann sé nó sí ainm an mhiotais ach níl aon sonraí ann **nó** achoimre chruinn ar mhiotas nach mbaineann le hábhar

Clasaicaí na Sraithe Sóisearaí 2024
Scéim Mharcála

Ceist 3: 30 marc

(a) Ainmnigh **dhá** mhiotas a bhfuil arracht iontu. **4 marc**

- **1 mharc** ar gach ainm miotais **agus** ar gach ainm arrachta.

(b) Cén fáth, dar leat, a mbíonn arrachtaí go minic i miotais na Sean-Ghréige/ Sean-Róimhe? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. **6 mharc**

6 mharc: freagra an-mhaith ina bhfuil 2 chúis ar a laghad, agus mínithe leis an dá cheann
4 mharc: freagra maith ina bhfuil 1 chúis ar a laghad, agus míniú leis an gcúis
2 mharc: freagra an-bhunúsach; gan míniú leis

(c) Sampla iad arrachtaf de théama i miotaseolafocht na Sean-Ghréige/ Sean-Róimhe. Pléigh téama amhain **eile** i miotais na Sean-Ghréige/ Sean-Róimhe. Tagair do **thrí** mhiotas, mar thacaíocht le do fhreagra. **20 marc**

20 marc: 3 mhiotas, plé an-mhaith. Tá forbairt/mionsaothrú fúthu ann atá tacaithe ag 3 mhiotas ábhartha agus a nascann na miotais sin leis an téama atá roghnaithe aige nó aici. Tá gach ceann de na 3 mhiotas tacaithe ag fianaise.

16 mharc: 3 mhiotas, plé maith. Tá 3 mhiotas ábhartha ann agus nascann sé nó sí iad leis an téama atá roghnaithe aige nó aici. Tá 2 mhiotas ar a laghad tacaithe ag fianaise

12 mharc: 2 mhiotas, plé maith. Tá 2 mhiotas ábhartha ann agus nascann sé nó sí iad leis an téama atá roghnaithe acu. Tá gach miotas tacaithe ag fianaise.

6 mharc: 1 mhiotas ar a laghad, plé an-bhunúsach nó míchruinn. Tá 1 mhiotas ábhartha ann agus nascann sé nó sí é leis an téama atá roghnaithe aige nó aici. Roinnt sonraí maithe ann ach tá easnamh ann ar an iomlán. Tá 1 mhiotas tacaithe ag fianaise;

NÓ ainmnítear 3 mhiotas agus téama ach ní thugtar aon phlé/ sonraí/fianaise faoi na miotais.

3 mharc: tá níos lú ná 3 rud ainmnithe (miotais nó téama), gan aon phlé/ sonraí

Ceist 4: 30 marc

(a) Céard ab ainm don mhúinteoir scoile i dteaghlach Cható? **2 mharc**

- Chilo

(b) Tabhair **dhá** chúis nach dteastaíonn ó Cható go bhfaigheadh a mhac oiliúint ó sclábhaí. **4 marc**

- **Dhá** phointe bhailí ar bith mar atá luaite sa téacs **(2+2)**

(c) Cad iad na hábhair a d'fhoghlaim mac Cható? **3 mharc**

- **1 mharc an ceann:** léitheoireacht, dlí, gleacaíocht

(d) Cén fáth, dar leat, ar chinn státairí Rómhánacha ar nós Cható go raibh sé tábhachtach dá mhic foghlaim "conas sleá a chaitheamh, troid i gcathéide, marcaíocht agus dornálaíocht a dhéanamh, teas agus fuacht araon a sheasamh, agus conas snámh"? Mínigh do fhreagra. **5 mharc**

5 mharc: míniú an-mhaith, tá 2 mhionsonra ar a laghad ann faoi shaol laethúil na Róimhe

3 mharc: míniú maith, tá 1 mhionsonra ar a laghad ann faoi shaol laethúil na Róimhe

1 mharc: míniú an-bhunúsach nó míchruinn, níor luadh sonraí ar bith faoi shaol laethúil na Róimhe

(e) Léiríonn íomhá A **dhá** rud a d'úsáidtí go coitianta san oideachas sa tSean-Róimh. Luaigh ainmneacha an dá rud san íomhá agus mínigh cad lena n-aghaidh a d'úsáidtí iad. **6 mharc**

Ainm:

- **1 mharc** ar gach ainm (cera / táibléad céarach / tabhall / clár céarach agus stíleas)

Míniú:

- **2 mharc:** freagra mionsonraithe
- **1 mharc**: freagra bunúsach, i.e. "peann"

(f) Mínigh **dhá** bhealach ina bhfuil an t-oideachas in Éirinn inniu difriúil ón oideachas sa tSean-Ghréig **nó** sa tSean-Róimh. **10 marc: 5 mharc** ar gach difríocht.

5 mharc: míniú maith ar an difríocht, tá sonraí mar thaca leis an bhfreagra, comparáid shoiléir ann

3 mharc: ráiteas difríochta gan aon mhíniú/sonraí breise ann; d'fhéadfadh an freagra a bheith mícheart nó nach bhfuil go hiomlán ceart; sonraí tábhachtacha in easnamh; gan aon chomparáid shoiléir

1 mharc: ráiteas faoin oideachas in Éirinn **nó** sa Ghréig/sa Róimh gan aon mhionsonraí breise nó gan aon chomparáid

Ceist 5: 30 marc

(a) Samhlaigh gur duine fásta tú sa tSean-Ghréig nó sa tSean-Róimh. Scríobh litir chuig cara leat faoi do shlí bheatha. Cuir síos i do litir ar dhá ghníomhaíocht ar a laghad a dhéanann tú. **20 marc**

20 marc: 2 ghníomhaíocht, cur síos an-mhionsonraithe a thaispeánann fairsinge agus/nó doimhneacht an eolais, tá téarmaí tábhachtacha ann amhail uirlisí sonracha a úsáideadh, na héadaí a chaití, teideal poist, etc.

16 mharc: 2 ghníomhaíocht, cur síos mionsonraithe, téarmaí tábhachtacha ann

12 mharc: 1-2 ghníomhaíocht. cur síos maith

6 mharc: 1 ghníomhaíocht ar a laghad, cur síos an-bhunúsach nó míchruinn

Ábhar Táscach: gairmeacha amhail gliaire, múinteoir, sclábhaí, sagart/bansagart, dochtúir, ceoltóir/aisteoir, lúthchleasaí, saighdiúir.

- Gliaire: d'fhéadfadh na hairm a úsáidtear, na héadaí a chaitear, an próiseas ullmhúcháin don troid, cur síos ar an troid – cá háit a tharla sé, cad a tharla, srl. a bheith sa chur síos; cineál gliaire
- Múinteoir: d'fhéadfadh an dóigh a dtéann siad i mbun na scoláirí a mhúineadh (cé, cén áit, cad a mhúineann siad) a bheith sa chur síos; cineál múinteora
- Sclábhaí: gníomhaíochtaí laethúla a theastaíonn mar sclábhaí; cineál sclábhaí
- Sagart/Bansagart: áit a bhfuil siad ina sagairt .i. cén dia; deasghnátha a dhéanann siad
- Dochtúir: uirlisí a úsáideadh agus conas a dhéantar cóireálacha
- Ceoltóir/aisteoir: sonraí faoi chleachtadh le haghaidh dráma/léirithe, cultacha a chaití
- Lúthchleasaí: áit a mbíonn siad ag cleachtadh, sonraítear cén spórt a imríonn siad, b'fhéidir tagairt do na cluichí Oilimpeacha, conas a ullmhaíonn siad don imeacht; cad a dhéanann siad ina dhiaidh sin
- Saighdiúir: cén cineál saighdiúir; éadaí a chaitear; oiliúint chun troid i gcath

(b) Bunaithe ar do fhreagra ar pháirt (a), an dóigh leat go dtaitneodh sé leat an cineál seo oibre a dhéanamh sa seansaol? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. **10 marc**

10 marc: 2-3 chúis, tacaithe nó forbartha le mionsonraí / fianaise

8 marc: 1-2 chúis, tacaithe le sonra.

4 mharc: 1 chúis an-bhunúsach ar a laghad

1 mharc: freagra 'tá/níl' gan aon chúis

Ceist 6: 30 marc

(a) Pléigh conas a bhaineann ceann amháin de na topaicí thíos leis an saol laethúil i dteaghlach sa tSean-Ghréig/ tSean-Róimh:**14 mharc**

- bia; reiligiún; teaghlach; sclábhaithe.

14 mharc: plé an-mhaith ar an ábhar le sonraí sonracha, tá 2-3 eochairthéarma ar a laghad ann, bainteach leis an saol laethúil sa bhaile

10 marc: plé maith ar an ábhar, roinnt sonraí cineálacha, tagairt theoranta don saol laethúil sa bhaile, tá 1-2 eochairthéarma ar a laghad ann

6 mharc: plé bunúsach nó míchruinn ar an ábhar, tá tagairt bhunúsach ann don teaghlach, tá1 eochairthéarma ar a laghad ann

2 mharc: trácht an-bhunúsach nó míchruinn; gan aon phlé; níl aon eochairthéarmaí ann; ní nascann sé an t-ábhar leis an saol laethúil sa bhaile

(b) **16 mharc: 4 mharc** ar gach ainm **agus** ar gach cur síos.

(i) Scríobh ainm agus cur síos ar sheomra 1 agus sheomra 2 atá lipéadaithe in Íomhá A (domus Rómhánach).

Ainm:

- **1:** aitriam **(4 mharc)**; halla foirmiúil / halla isteach **(2 mharc)**; halla (**1 mharc)**.
- **2:** triclinium **(4 mharc)**; seomra bia/exedra **(2 mharc).**

Cur síos (ar dhearadh agus/nó ar úsáid):

- **4 mharc:** Tá 2 shonra ann
- **2 mharc:** Tá 1 sonra ann

NÓ

(ii) Scríobh ainm agus cur síos ar sheomra 1 agus sheomra 2 atá lipéadaithe in Íomhá B (oikos Gréagach).

Ainm:

- **1:** gynaceum **(4 mharc)**; ceathrúna na mban (**2 mharc)**.
- **2:** andron **(4 mharc)**; ceathrúna na bhfear **(2 mharc).**

Cur síos (ar dhearadh agus/nó ar úsáid):

- **4 mharc:** Tá 2 shonra ann
- **2 mharc:** Tá 1 sonra ann

Roinn B Domhan Aichill, an Róimh 180 marc

Ceist 7: 28 marc

(a) Ainmnigh **dhá** cheann de na carachtair in Íomhá A agus mínigh conas a d'aithin tú gach ceann. **8 marc**

Carachtar: **4 mharc**

- **2 mharc** ar gach ainm ceart (Afraidíté, Héire, Aitéine, Páras, Hermeas)

Míniú: **4 mharc**

- **2 mharc**, pointe bailí ar bith do gach carachtar

(b) An dóigh leat gur léiriú maith de bhreithiúnas Pháras í Íomhá A? Tagair do shonraí in Íomhá A **agus** do do chuid eolais ar bhreithiúnas Pháras mar thacaíocht le do fhreagra. **12 mharc**
2 mharc as tuiscint ar gach ceann díobh seo a leanas:

- Tuairim, Is doigh/ Ní doigh.
- Tagairt bhailí do shonra na híomhá
- Úll óir
- Trí bhandia sa chomórtas áilleachta
- Tá Páras an t-aoire Traíoch le moltóireacht a dhéanamh
- Hermeas curtha ag Séas go Páras

(c) Mínigh cén chaoi a gceanglaíonn breithiúnas Pháras le miotas Chogadh na Traí.

8 marc: míniú an-mhaith, tá 2 shonra ar a laghad ann chun tacú leis an bhfreagra

6 mharc: míniú maith, tá 1 sonra ar a laghad ann

3 mharc: míniú an-bhunúsach nó míchruinn, ní aon sonraí ann le tacú leis an bhfreagra

Ceist 8: 30 marc

(a) Ainmnigh an ciúta fileata a bhfuil líne faoi sa sliocht thuas. **4 marc**

- samhail

(b) An dóigh leat go bhfuil an ciúta fileata seo éifeachtach sa sliocht seo? I do fhreagra mínigh an fáth a mbaineann Hóiméar feidhm as ciúta fileata den chineál seo ar fud an *Íliad*. **8 marc.**
8 marc: míniú an-mhaith, tá 2 shampla chruinn d'úsáid as an *Íliad* ann

6 marc: míniú maith, tá 1 sampla chruinn d'úsáid as an *Íliad* ann

3 mharc: míniú an-bhunúsach nó míchruinn

(c) Cad a léiríonn an sliocht dúinn faoin ngaol idir na deartháireacha, Páras agus Eachtar? I do fhreagra tagair do do thuiscint ghinearálta ar an *Íliad*. **10 marc**
10 marc: anailís an-mhaith, tacaithe nó forbartha le fianaise ón sliocht **agus** ón *Íliad*.

7 marc: anailís mhaith, tacaithe nó forbartha le fianaise ón sliocht **nó** ón *Íliad*.

4 mharc: anailís an-bhunúsach

1 mharc: freagra bunúsach/gearr tugtha gan aon anailís

(d) Cén tuairim atá agat de charachtar Pháras san *Íliad*? Tacaigh le do fhreagra le fianaise ón sliocht seo **agus / nó** ó do léamh féin ar an *Íliad*. **8 marc**

8 marc: freagra an-mhaith, tacaithe nó forbartha le fianaise ón sliocht **agus/ nó** ón *Íliad*.

6 mharc: freagra maith, roinnt fianaise ón sliocht **nó** ón *Íliad* ann

3 mharc: freagra an-bhunúsach

Ceist 9: 22 marc

(a) Scríobh gach ceann de na coincheapa ársa Gréagacha taobh lena mhíniú Gaeilge sa tábla. **8 mharc (4 x 2 mharc)**

Brí i nGaeilge	Coincheap Sean-Ghréagach
náire	aidós
glóir	kleos
onóir	timé
feabhas	areté

(b) Mínigh go hachomair conas a bhaineann gníomhaíochtaí Aichill le **ceann amháin ar a laghad** de na coincheapa i bpáirt **(a)**. **14 mharc**

14 mharc: míniú an-mhaith ar an nasc, cuirtear síos ar ghníomhaíocht ábhartha, sainmhínítear an coincheap go soiléir

10 marc: míniú maith ar nasc, sainmhíniú ar choincheap nó níl an cur síos ar an ngníomhaíocht soiléir

6 mharc: míniú bunúsach nó míchruinn

3 mharc: ráiteas an-bhunúsach nó míchruinn gan aon mhíniú

Ceist 10: 20 marc

(a) Scríobh faoi charachtar amháin san *Íliad* nach nglacann páirt sa troid. I do fhreagra tagair do radharc amháin, ar a laghad, ón *Íliad* ina bhfuil an carachtar seo. **14 mharc**

14 mharc: cuntas/cur síos/plé an-mhaith, tacaithe ag 3 fhíric/shonra ar a laghad, a thagraíonn don radharc

12 mharc: cuntas/cur síos/ plé maith, tá 2 fhíric/shonra ar a laghad ann, tagraíonn sé don radharc le beagán míchruinnis b’fhéidir

9 marc: cuntas/cur síos/plé maith, tá 1 fhíric/sonra ar a laghad ann

6 marc: cuntas/cur síos/plé an-bhunúsach nó míchruinn, tá 1 fhíric/sonra ar a laghad ann

3 mharc: ráiteas an-bhunúsach nó míchruinn, gan aon sonraí nó fíricí ann

1 mharc: ainm an gcarachtar amháin

(b) An bhfuil comhbhá agat leis an gcarachtar seo ó pháirt **(a)**? Mínigh do fhreagra. **6 mharc**

6 mharc: freagra an-mhaith, míniú soiléir tacaithe ag 2 phointe ar a laghad

4 mharc: freagra, míniú nó pointí an-mhaith (1 ar a laghad), easpa soiléire

2 mharc: freagra an-bhunúsach, gan aon mhíniú nó pointí tugtha

Ceist 11: 10 marc, (4+3+3, in aon ord)
Taispeántar cathair ársa Phoimpé i Mapa A. Scríobh ainmneacha na **dtrí** chineál spásanna poiblí Rómhánacha a bhfuil na saigheada dírithe orthu ar Mhapa A.
1. fóram
2. Amharclann
3. amfaitéatar

Ceist 12: 12 mharc, 4 x 3 mharc

Meaitseáil gach téarma ailtireachta Rómhánaí lena mhíniú agus cuir an litir cheart i ngach bosca.

(c) struchtúr cuimhneacháin is pasáiste stuach ann
(a) teach folctha
(d) struchtúr chun uisce a iompar
(b) rásraon dronuilleogach

Ceist 13: 34 marc

(a) Luaigh ainm an duine a bhí freagrach as foirgneamh, struchtúr nó spás poiblí **amháin** sa tSean-Róimh a mhaoiniú. **6 mharc**

- **3 mharc** ar ainm agus **3 mharc** ar fhoirgneamh, struchtúr, nó spás.

(b) Mínigh an chúis ar chinn an duine seo an tionscadal tógála seo a mhaoiniú i bpáirt **(a)**. **14 mharc**

14 mharc: míniú an-mhaith, tá 3 chúis ar a laghad ann agus roinnt príomhfhíricí/príomhshonraí

10 marc: míniú maith, tá 2 chúis ar a laghad ann agus roinnt príomhfhíricí/príomhshonraí

6 mharc: míniú bunúsach nó míchruinn, d'fhéadfadh 1 fhíric/sonra ceart ar a laghad a bheith ann

3 mharc: ráiteas an-bhunúsach nó míchruinn, gan aon tagairt d'fhíricí nó do shonraí ann

(c) Mínigh cad a tharlaíodh san fhoirgneamh, struchtúr nó spás poiblí a ainmníodh i bpáirt **(a). 14 mharc**

14 mharc: cur síos an-mhaith, tá 3 ghníomhaíocht chearta ar a laghad ann agus roinnt fíricí / sonraí / eochairthéarmaí

10 marc: cur síos maith, tá 2 ghníomhaíocht chearta ar a laghad ann agus roinnt fíricí / sonraí / eochairthéarmaí

6 mharc: cur síos bunúsach nó míchruinn ar cad a tharla, d'fhéadfadh 1 fhíric/sonra ceart ar a laghad a bheith ann

3 mharc: ráiteas an-bhunúsach nó míchruinn, gan aon tagairt d'fhíricí nó do shonraí ann

Ceist 14: 24 marc

(a) Ainmnigh foirgneamh poiblí i do cheantar áitiúil ina bhfuil gnéithe den ailtireacht Rómhánach. **2 mharc**

- Aon fhoirgneamh **poiblí** bailí in Éirinn (i.e. ní teach duine éigin)

(b) Déan cur síos ar **dhá** ghné ailtireachta den fhoirgneamh a ainmníodh i bpáirt **(a)**. **10 marc**

Ainm:

- **2 mharc** gach ainm ceart ar ghné ailtireachta

Cur síos:

- **3 mharc** – 2 phointe chruinne faoi chuma nó feidhm na gné
- **1 mharc** – 1 phointe cruinn faoi chuma nó feidhm na gné

(c) Cén fáth, dar leat, ar tógadh an foirgneamh seo in Éirinn agus gnéithe den ailtireacht Rómhánach ann? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. **12 mharc**

12 mharc: anailís an-mhaith, tacaithe nó forbartha le 2-3 phointe/shampla ar a laghad a thagraíonn don fhoirgneamh roghnaithe as cuid a.

8 marc: anailís mhaith, tá roinnt pointí/samplaí (ar a laghad 1-2) ann a thagraíonn don fhoirgneamh roghnaithe i gcuid a.

5 mharc: anailís an-bhunúsach; gan aon tagairt ar leith do ghné ón bhfoirgneamh a roghnaíodh i gcuid a; gan aon chur síos ar ghné ar leith; ní thugtar a dhóthain sonraí maidir leis an bhfoirgneamh atá roghnaithe aige nó aici.

1 mharc: ráiteas an-bhunúsach; gan aon tagairt ar leith don fhoirgneamh a roghnaíodh i gcuid a; mícheart den chuid is mó

Roinn C	**Laidin – Teanga Chlasaiceach**	**180 marc**

Ceist 15: 8 marc (4 x 2 mharc)

(a) beir ar an bhfaill
(b) arán agus sorcais

(c) athraíonn gach rud

(d) tháinig mé, chonaic mé, chloígh mé

Ceist 16: 18 marc

(a) 14 mharc (2 x 7 marc)

- **3 mharc** don fhocal ceart Laidine
- **4 mharc** le míniú: **2 mharc** ar brí an fhocail Bhéarla **+ 2 mharc** ar brí an fhocail Laidine
    - **Ní bhronntar aon mharcanna** mura dtagann an focal ó Abairt A

(b) **4 mharc**, freagra maith ina bhfuil sonraí ar leith
2 mharc, tá easpa sonraí sa fhreagra

Ceist 17: 20 marc (5 x 4 mharc)

3,

5,

1,

2,

4.

Ceist 18: 20 marc (5 x 4 mharc)

(a) a dtugann na Rómhánaigh grá di

(b) ab áille

(c) teampall don bhandia

(d) sa bhfoirgneamh

(e) brostaígí

Ceist 19: 15 mharc (5 x 3 mharc)

(a) ambulābant, **(b)** librum, **(c)** ingēns, **(d)** fīliō, **(e)** erit

Ceist 20: 33 marc

- Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as eolas breise mícheart a chur san áireamh, ar choinníoll nach bhfuil sé contrártha.
- Féadfar páirtchreidiúint a thabhairt d'iarrthóirí as freagraí a chuimsíonn:
  - Eolas ábhartha bunaithe ar a dtuiscint ar fhocail/frásaí aonair
  - Eolas ábhartha bunaithe ar a dtuiscint ghinearálta ar an sliocht

<u>Freagraí táscacha</u>

(a) **2 mharc**: Antaine

(b) **2 mharc**: sa bhóthar; san fhóram (1 mharc)

(c) **4 mharc:** Bheannaigh an préachán d'Octáivian **(2)** mar ghinearál/impire **(1)** agus buaiteoir **(1)**.

(d) **3 mharc**: Thosaigh Octáivian ag gáire/rinne sé gáire **(2)** agus theastaigh uaidh an préachán a cheannach **(1).**

(e) **3 mharc**: Díolfaidh mé é. ; aitheantas go n-aontaíonn an seanfhear lena bhfuil le rá ag Octáivian (1 mharc)

(f) **4 mharc:** D'inis an sclábhaí d'Octáivian go raibh **(2)** préachán eile **(2)** ag an seanfhear.

(g) **7 marc: (4 + 3)**
Mínítear **dhá** cheann díobh seo a leanas:
- Léirítear tuiscint ar a ndeir an dara préachán
- Bheadh fearg ar Octáivian mar gheall ar an méid a dúirt an préachán
- Ba é Antaine a namhaid
- Shílfeadh Octáivian go raibh an seanfhear/an dara préachán díreach tar éis é a mhaslú
- Shílfeadh Octáivian nach raibh an seanfhear ina fhíordhuine roimhe seo / go raibh sé tar éis rógaireacht a dhéanamh air
- Shíl an seanfhear go ngearraí pionós air

(h) **8 marc: (4 + 4)**
Aon dhá cheann díobh seo a leanas:
- Rinne Octáivian gáire faoin méid a dúirt an dara préachán; chuir sé áthas ar an impire
- Cheannaigh Octáivian an dara préachán / an dá phréachán
- Thug Octáivian a lán airgid dó
- Shíl an seanfhear go ngearrfaí pionós air ach níor gearradh

Ceist 21: 50 marc

(a) 12 mharc (4 x 3 mharc)
(i) réamhfhocal leis an gcuspóireach
(ii) aimsir láithreach
(iii) cuspóireach iolra
(iv) teastaíonn uathu an t-ainmhí fiáin a ghabháil

(b) 38 marc

Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as focail a chur isteach nó a aistriú ar bhealach níos gonta fad is a choinnítear an bhrí iomlán.

- Tabhair marcanna iomlána in aghaidh na habairte nuair atá siad **comhchiallach ar a laghad** leis na gciall fhoriomlán.
- Tabhair 1 mharc in aghaidh an fhocail nuair atá an t-aistriúchán **comhchiallach ar a laghad.**
- Tabhair páirtmharcanna in aghaidh an fhocail nuair atá mionearráid **amháin** ann. (Féach an tAguisín)
- Tabhair 0 marc in aghaidh an fhocail a**s níos mó ná dhá** mhionearráid nó earráid mhór **amháin**. (Féach an tAguisín)
- Tabhair 0 marc ar gach focal suntasach atá **fágtha ar lár** ón aistriúchán.

virī … currēbant. **7 marc**

<u>cervus</u> … fēcit. **7 marc**

subito … retinēbant. **10 marc**

<u>cervus</u> … sum! **5 mharc**

ōlim … servāvērunt.” **9 marc**

Ceist 22: 16 mharc

(a) 8 marc (4 x 2 mharc)

(i) Fíor

(ii) Fíor

(iii) Bréagach

(iv) Bréagach

(b) 8 marc

- **1 mharc** ar III Īdūs Septebrēs agus diem nātālem, agus **1 mharc** do gach focal eile ansin.

Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as focail a chur isteach nó a aistriú ar bhealach níos gonta fad is a choinnítear an bhrí iomlán.

- Tabhair marcanna iomlána in aghaidh na habairte nuair atá siad **comhchiallach ar a laghad** leis na gciall fhoriomlán.
- Tabhair 1 mharc in aghaidh an fhocail nuair atá an t-aistriúchán **comhchiallach ar a laghad.**
- Tabhair páirtmharcanna in aghaidh an fhocail nuair atá mionearráid **amháin** ann. (Féach an tAguisín)
- Tabhair 0 marc in aghaidh an fhocail a**s níos mó ná dhá** mhionearráid nó earráid mhór **amháin**. (Féach an tAguisín)
- Tabhair 0 marc ar fhocal suntasach atá **fágtha ar lár** ón aistriúchán.

Roinn D Sean-Ghréigis – Teanga Chlasaiceach 180 marc

Ceist 23: 6 mharc (6 x 1 mharc)

(d) βραχιοσαυρος
(e) πτεροδακτυλος
(f) βροντοσαυρος
(b) στεγοσαυρος
(c) τυραννοσαυρος
(a) διπλοδοκος

Ceist 24: 18 marc

* **Ní bhronntar aon mharcanna** mura dtagann an focal as Bosca 1

(a) 4 mharc: Focal Béarla ceart

(b) 4 mharc: Focal Béarla ceart

- Tabhair **1 mharc** má tá an focal Béarla ceart agus más é an focal Gréigise céanna é ó fhreagra **(a)**

(c) 6 mharc: Focal Béarla ceart

- Tabhair **2 mharc** mura bhfuil ach focal Ghréigise amháin ceart.

(d) 4 mharc, freagra maith ina bhfuil sonraí ar leith

2 mharc, tá easpa sonraí sa fhreagra

Ceist 25: 20 marc + (4 x 5 mharc)

2,
3,
4,
1.

Ceist 26: 15 mharc (5 x 3 mharc)

(a) Ἀττικῃ, **(b)** ἠλθεν, **(c)** ἐκελευσε, **(d)** ἡ, **(e)** ἀνδρειαν.

Ceist 27: 20 marc (5 x 4 mharc)

(a) thóg, **(b)** fear an-dílis, **(c)** rith, **(d)** Eachtar, **(e)** cad.

Ceist 28: 85 marc

(a) 39 marc

- Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as eolas breise mícheart a chur san áireamh, ar choinníoll nach bhfuil sé contrártha.
- Féadfar páirtchreidiúint a thabhairt d'iarrthóirí as freagraí a chuimsíonn:
    - Eolas ábhartha bunaithe ar a dtuiscint ar fhocail/frásaí aonair
    - Eolas ábhartha bunaithe ar a dtuiscint ghinearálta ar an sliocht

Freagraí táscacha

(i) 3 mharc: I gcoillte/foraois **(2)** choimhthíoch**(1).**

(ii) 4 mharc: Go leor ainmhithe fiáine **(2)**, mac tíre **(1)** agus leon **(1)**.

(iii) 4 mharc: Tagann an-eagla orthu **(2)** agus ritheann siad go dtí an teach **(2).**

(iv) 2 mharc: Torann aisteach/uafásach; Circe ag canadh.

(v) 6 mharc: Tagann sí amach as an teach **(4)** agus beannaíonn sí dóibh/deir sí focail chairdiúla leo/cuireann sí fáilte rompu **(2) .**

(vi) 4 mharc: Deir sí leo 'tar isteach **(2)** i mo theach' **(2)**

(vii) 6 mharc

- **1 mharc** ar thuairim

Míniú:

- **5 mharc:** 2 phointe déanta, e.g., tá siad ag fulaingt, tairgeann sí bia dóibh, ceapann sí go bhfuil ocras orthu
- **3 mharc:** 1 phointe déanta

(viii) 10 marc: 5 mharc ar gach focal

- Ainmfhocal: **2 mharc** ar inscne, **3 mharc** ar chás
- Briathar: **3 mharc** ar aimsir, **2 mharc** ar dhuine

(b) 46 marc

- Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as focail a chur isteach nó a aistriú ar bhealach níos gonta fad is a choinnítear an bhrí iomlán.
- Tabhair marcanna iomlána in aghaidh na habairte nuair atá siad **comhchiallach ar a laghad** leis na gciall fhoriomlán.
- Tabhair 1 mharc in aghaidh an fhocail nuair atá an t-aistriúchán **comhchiallach ar a laghad.**
- Tabhair páirtmharcanna in aghaidh an fhocail nuair atá mionearráid **amháin** ann. (Féach an tAguisín)
- Tabhair 0 marc in aghaidh an fhocail a**s níos mó ná dhá** mhionearráid nó earráid mhór **amháin**. (Féach an tAguisín)
- Tabhair 0 marc ar gach focal suntasach atá **fágtha ar lár** ón aistriúchán.

Abairt 1 - οἱ ἑταιροι... ἐπιστευον. **(3 mharc)**

Abairt 2 - οἱ γαρ ἀνθρωποι ... ἐγιγνωσκον. **(6 mharc)**

Abairt 3 - ὁ μεν Ὀδυσσευς ... οἱος τ'ἠν. **(13 mharc)** ***μεν…δε = 1 mharc**

Abairt 4 - ἐγγυς... ὑες. **(5 mharc)**

Abairt 5 - ἐπει ... ἀκουω. **(13 mharc)**

Abairt 6 - ποῦ... καμνετε;" **(6 mharc)**

Ceist 29: 16 mharc

(a) 8 marc (4 x 2 mharc)

(i) Bréagach

(ii) Bréagach

(iii) Fíor

(iv) Bréagach

(b) 8 marc

Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as focail a chur isteach nó a aistriú ar bhealach níos gonta fad is a choinnítear an bhrí iomlán.

- Tabhair marcanna iomlána in aghaidh na habairte nuair atá siad **comhchiallach ar a laghad** leis na gciall fhoriomlán.
- Tabhair 1 mharc in aghaidh an fhocail nuair atá an t-aistriúchán **comhchiallach ar a laghad.**
- Tabhair páirtmharcanna in aghaidh an fhocail nuair atá mionearráid **amháin** ann. (Féach an tAguisín)
- Tabhair 0 marc in aghaidh an fhocail a**s níos mó ná dhá** mhionearráid nó earráid mhór **amháin**. (Féach an tAguisín)
- Tabhair 0 marc ar fhocal suntasach atá **fágtha ar lár** ón aistriúchán.

Aguisín: Samplaí de mhionearráidí agus de mhórearráidí san aistriúchán

Aistriúchán Laidine go Gaeilge.

Samplaí de 'mhionearráid':
- nuair a léiríonn aistriúchán tuiscint neamhiomlán ar:
  - aimsir, modh, nó ábhar briathair
  - tuiseal nó uimhir ainmfhocail
  - comhaontú nó céim aidiachta (m.sh. breischéim in ionad sárchéime)
  - uimhir, pearsa nó inscne forainm (m.sh. é ina ionad é
  - gaol idir ábhar agus oibiacht briathair
  - aistriúchán ar thuiseal tabharthach, ginideach nó tuiseal tabharthach
  - brí/ sainmhíniú ar fhocal

Sampla de 'mhór-earráid':
- nuair a léiríonn aistriúchán tuiscint neamhleor ar:
  - brí/ sainmhíniú ar fhocal

Aistriúchán na Sean-Ghréigise go Gaeilge

Samplaí de 'mhionearráid':
- nuair a léiríonn aistriúchán tuiscint neamhiomlán ar:
  - aimsir, modh, nó ábhar briathair
  - tuiseal nó uimhir ainmfhocail
  - comhaontú nó céim aidiachta (m.sh. breischéim in ionad sárchéime)
  - uimhir, pearsa nó inscne forainm (m.sh. é ina ionad é
  - gaol idir ábhar agus oibiacht briathair
  - aistriúchán ar an tuiseal tabharthach nó tuiseal ginideach
  - brí/ sainmhíniú ar fhocal

Sampla de 'mhór-earráid':
- nuair a léiríonn aistriúchán tuiscint neamhleor ar:
  - brí/ sainmhíniú ar fhocal